

FOTÓ: EXTERRA

⊕ SZÖVEG: SOMFAI KARA DÁVID

A NAGY- MOGULOK NYOMÁBAN – AVAGY ÚTBAN KABUL FELÉ

A hidzsra 909. évének Muharram havát irták (1503. július). Az öreg nomád épp hazaterelte ménesét, leszállt a lováról, és szétnézett. A Kara-Tegin-völgyben volt a nyári szállása, a négy nemezházból álló tábor körül békésen legelésztek a jószágok. A tetőnyílásokon keresztül füst tekergett az ég felé, az asszonyok már főzték a teát. A Pamír hófödte csúcsain megcsillant az lenyugvó Nap fénye. A hegyi legelőn hűvös szellő szaladt keresztül, a pásztor orrát megcsapta a kesernyés füvek illata. A völgyben nagy robajjal hömpölygött a Szurháb, elnyomva a tücskök esti koncertjét. A pásztor elégedetten indult a jurtája felé, amikor hirtelen lovasokra lett figyelmes a völgyben. Szemmel láthatólag hosszú utat tehettek meg, mert a lovak nehéz léptekkel haladtak a folyó mentén. Bekiáltott a sátrába:

– Asszony, vendégek közelednek! – majd ismét lóra pattant, és a lovasok elé sietett, hogy ősei szokása szerint meghívja őket egy csésze teára és elbeszélgessen velük. A közeledők, mikor meglátták az öregot, kissé megriadtak, de látván, hogy csak egy pásztor, megnyugodtak.

– Allah áldása legyen rajtatok, bizonyára hosszú út áll mögöttetek. Térjete be egy teára szerény hajlékomba!

– Téged is Allah áldjon! Elfogadjuk meghívásodat, mert igencsak megszomjaztunk – felelte az egyik fiatal. Nemes vonásai, díszes öltözéke nyomban feltűnt a pásztornak, s sejtette, hogy nem jószántából bolyong a hegyek között. A vendégek a jurta melletti faoszlophoz kötötték a lovakat, és betértek a sátorba. Ahogy a tűz körül kezükbe vették a gőzölgő teáscsészéket, szemükből éhség és félelem sugárzott. Aztán a pásztor – ahogy a szokások diktálták – juhott ölt a vendégeknek, és amíg főtt a fagyús birkahús, kérdezgetni kezdte őket.

– Merre visz az utatok, messziről jött idegenek? Honnan vetődtetek ide, a Pamír zord hegycsúcai közé?

– Allah fizesse meg a jóságod, öreg, mi a távoli Andizsán vidékéről érkeztünk, a Fergána völgyéből – felelte a nemes ifjú, hangjában szomorúság és büszkeség keveredett. – Városainkat vad északi törzsek támadták meg, az üzbégek. El kellett menekülnünk, és most az afgánok földjére igyekszünk, Kabul irányába.

– Mi békés kirgiz pásztorok vagyunk, itt, a Kara-Tegin völgyében legeltetjük jószágainkat. Az afgánok földjén sosem jártam, de Hiszár városába gyakran érkeznek karavánok arról a vidékről. Az ottani kereskedők majd útbaigazítanak.

– És Hiszár messze van?

A PAMÍR 6000-ES VONULATAI KÖZÖTTI SZÉLES VÖLGYTALPAKON kirgiz családok bérlik a legeltetésre alkalmas területeket, ahol tavasztól őszig jurtában laknak
(előző oldalpár)

TADZSIK ASSZONY LÁNYÁVAL tésztát főz a hagyományos tűzhelyen egy Hiszár környéki faluban
(jobbra, fent)

A TELEPÜLÉSEK KÖZÖTTI FORGALOM ÉS A KARAVÁNOK nem a legmagasabb nyergeket célozták... A Hiszár-hegység vad csúcai kiváló hegymászócélpontok
(balra)

– Lóháton három-négy nap alatt odaértek, kövessétek a Szurháb-folyót egészen Rágunig, majd forduljatok nyugatra! Ott aztán véget érnek a hegyek, a síkságot a szártok népe lakja, afféle földműves, kereskedőnépesség.

Még sokáig beszélgettek az öreg nomáddal, s meglepődtek, milyen jól értesült a környéken folyó csatározásokról, az üzbégek és a mogulok harcáról. Észre sem vették, hogy besötétedett, és a jurta tetején beszűrődött a csillagok fénye. Megfőtt a birkahús, a hosszú út fáradsalmaitól meggyötört lovasok élvezettel harapták a fagyús cupákokat. Az étkezés után imát mondtak, Allahot dicsérték és házigazdájuk vendégszeretétét. Aztán az asszonyok a jurtában a földre matracokat vetettek, és a jóllakott utasokat elnyomta az álm.

Másnap hűvös, hegyi reggelre ébredtek, tovább kellett indulni. Az öreg nomád készséggel segédkezett a nyergelésben, sőt a nemes ifjút még nyeregbe is segítette.

– Köszönöm, nemes idegen, hogy éjszakára megtisztelted szerény hajlékom. Mi, nomádok úgy tartjuk, hogy a messziről jött vendég szerencsét, „kut”-ot hoz a jurta lakóinak. Járj te is szerencsével utadon, s egyszer, ha újra erre tévedsz, meséld el nekem, milyen népek élnek túl a hegyeken, ott, az afgánok földjén!

– Mindent köszönünk, abuska (bátyó). Allah fizesse meg a jóságod!

FOTÓ: EXTERRA

FOTÓ: SOMFAI KARA DÁVID

Kirgiz nyári szállás (dzsajlau) a Csong-Alaj-hegységben, a kirgiz–tadzsik határon

FOTÓ: SOMFAI KARA DÁVID

FOTÓ: EXERRA

ÜZBEGISZTÁNBAN TARTÓ TADZSIK TEHERAUTÓK A ZERAVSÁN-FOLYÓ VÖLGYÉBEN A fő szállítmány a hagyma (balra)

IDŐS TADZSIKOK Hiszár közelében

FOTÓ: SOMFAI KARA DÁVID

A PAMÍRBAN, TADZSIKISZTÁNBAN PÁSZTORKODÓ KIRGIZEK ASSZONYAI GYERMEKEIKKEL hegyi házuk előtt

FOTÓ: EXERRA

Az öreg pásztor még sokáig nézett a titokzatos idegen után, akinek a szemében valami furcsa láng világított. Nem is sejtette, hogy Bábur, Fergána egykori padisahja tért be hozzá éjszakára. Bábur, aki a nagy Tamerlán leszármazottja, akinek az anyja a rettenetes Dzsingisz kán véreből való, most földönfutóként menekül az üzbégek elől Afgánföldre.

Azt pedig végképp nem sejtette az öreg kirgiz, hogy Bábur az afgán fővárosban, Kabulban magához ragadja a hatalmat, és egész Indiát meghódítja majd. Megalapítja a nagymogulok dinasztiáját, és utódai a

brit hódításig uralják a hatalmas Indiát. Egyik unokája, Sah-Dzsahán – fiatalon elhunyt felesége számára – megépítteti a Tádzs Mahált, melynek a fél világ jár majd a csodájára. Mindez persze még a jövő zenéje, s évszázadok múltán nem sokan fognak emlékezni arra, hogyan bolyongott Bábur, a nagy hódító a Pamír hegyóriásai között. És hogy honnan is érkeztek a nagymogulok egyáltalán... Azt pedig már végképp nem jegyzi fel a történelem, hogyan vendéglátta meg az öreg pásztor a menekülő padisahot, és miként igazította útba Hiszár erődje felé. Persze lehet, hogy nem is így történt...

Vagy fél évezreddel Bábur után ezek a gondolatok járnak a fejemben, amikor 2001-ben a Pamír hegységbe és a kirgiz nomádok által lakott Kara-Tegin völgyébe érkezem. E terület ma Tadzsiszisztánhoz tartozik. Az ország lakossága jó részt iráni eredetű. A hegyekben élő tadzsikok pamíri nyelveken beszélnek, mindegyik völgyben egy-egy külön nyelven, a síkságiak viszont perzsául, csakúgy, mint sok tadzsik testvérük Üzbegisztánban és Afganisztánban. (A tadzsikok több mint fele a környező országokban él.) Csak a Zeravsán völgyében beszélnek még egy-két faluban szogdul, mely egykor a Selyemút közlekedőnyelve volt.

A tadzsikok olyan ősi oázisvárosokat népesítenek be, mint Szamarkand, Buhara, Herát, Balh vagy éppen Hiszár, ahová talán Bábur is igyekezett. Az én utam is erre vezet, ahogyan Niva terepjárónk

a Szurháb völgyében porzik lefelé a főváros, Dusanbe irányába.

Tadzsiszisztán a szovjet időkben jött létre a Pamír vidékén és azokon a környező területeken, ahol főleg tadzsikok éltek. Májig laknak itt azonban török nyelvű népek, letelepült üzbégek és a hegyek között nomád kirgiz törzsek is. 1991-től lett független állam, majd 1994 és 1996 között polgárháború folyt a volt kommunisták és az iszlám csoportok között. Mindeközben Afganisztán északi részén a pastu tálibok ellen harcoltak, míg Üzbegisztánban Iszlám Mozgalom néven terrorszervezetet hoztak létre a fennálló rend megdöntésére. Tadzsiszisztán az Oroszországba irányuló afgán kábítószer-kereskedelem egyik fő állomása. A pillanatnyi béke ingatag lábakon áll, az orosz hadsereg itteni jelenléte nem véletlen...

A mufti hajnalban ébredt a müezzin hangjára. Elvégezte a reggeli imát, hosszú, fehér szakállát végigsimította, majd a lakócellájából a medresze (muszlim iskola) udvarára sietett. Körben egyforma cellaajtók, az ajtófélfá felett puritán geometrikus mintákkal díszítve. Az udvaron néma csend, csak a mufti papucsának csoszogása hallatszott, ahogy végigsietett a kövezeten. Középen kút állt, odahajolt, és vizet húzva ivott belőle. Aztán mérgesen elkiáltotta magát:

– Hé, hétalvók! Már megint nem végeztétek el a hajnali imát, majd kaptok, ha visszajöttem!

A mufti hangjára a cellákból fiatal ságirdok (növendékek) siettek elő, fejükön kis fehér sapkácska.

– Söpörjétek fel az udvart, aztán mindenki menjen a cellájába olvasni a Koránt! A déli imára visszatérek, és kikérdezem a feladott szúrákat.

A mufti kilépett a medresze kapuján, és a hiszári bég palotája felé igyekezett, ami a szemközti domboldal tetején állt. A dombot erődítmény vette körül, a híres Hiszári Korgán. A medreszétől a kapuig vezető út kihalt volt, csak kósza szelek kavarták fel néha a port. Bár reggel volt még, de a nap tűzött, az égen egyetlen felhő se fodrozódott. A mufti gyors léptekkel haladt az erőd kapuja felé. Egy hatalmas platánfához ért, imát mormolt, és egy kis fehér szalagot kötözött a fa egyik ágára. De előtte körbenézett, hogy senki se lássa, hisz ez pogány szokás: neki, a muftinak nem illik így cselekednie.

**A HISZÁRI ERŐD
(KORGAN) KAPUJA,
melyet újraépítettek
a szovjetek.
Háttérben a
hiszári medresze**

– Az északi barbárok nyilaitól mentsetek meg minket, ó, őseink szellemei! – mormolta magában, mikor hirtelen négy lovas pillantott meg az úton. Megrémült, először menekülni próbált, de azok már oda is értek, hisz gyors ügésben közeledtek az erőd felé.

– Asszalám-alejkum, tiszteletre méltó, fehér szakállú idegen, a béget keressük – szólt hozzá egy nemes vonású ifjú, kecses, fekete lova nyergéből. A mufti megnyugodott, ezek nem vad északi nomádok, a perzsa nyelvet is jól beszélik, biztos valamelyik városból érkeztek.

– Valejkum-asszlám, hithű muszlim testvéreim, a bégét hiába keresitek. Északra vonult a harcosokkal együtt, mert a vidékünket a vad, üzbég hordák támadása fenyegeti. Én a hiszári mufti vagyok, épp a bég udvarába megyek, a város előljárói gyűlnek ma össze, hogy felkészüljünk a nomádok támadására. A bég már hetek óta seholy, állítólag már Buhara és Szamarkand is az üzbégek kezén van, és Fergánát is fenyegetik.

– Az én nevem Bábur, Fergána padisahja voltam egykor, de az üzbégek támadása elől menekülnöm kellett. A béghez jöttem, hogy élelmet és jó lovakat kérjek, továbbindulunk Afgánföldre, ott most béke van – mondta az ifjú lovas. E szavak hallatán az öreg mufti mélyen meghajolt, kezét a szívére tette, és így szólt:

– Fenséged híre bejárta egész Transzoxánia földjét! A bég távollétében is mindent megteszünk, hogy felséged épségben eljusson Afgánföldre. Kérlek, kövess engem a palotába, rögtön intézkedem!

FOTÓK: SOMFAI KARA DÁVID

EGY IDŐS KIRGIZ TEVEHÁTÓN
a kirgizisztáni Karamik faluban

FOTÓK: SOMFAI KARA DÁVID

KIRGIZ ÖREGEK
épp hazaindulnak a mecsetből
Dzsergetalban, Tadzsiszisztánban

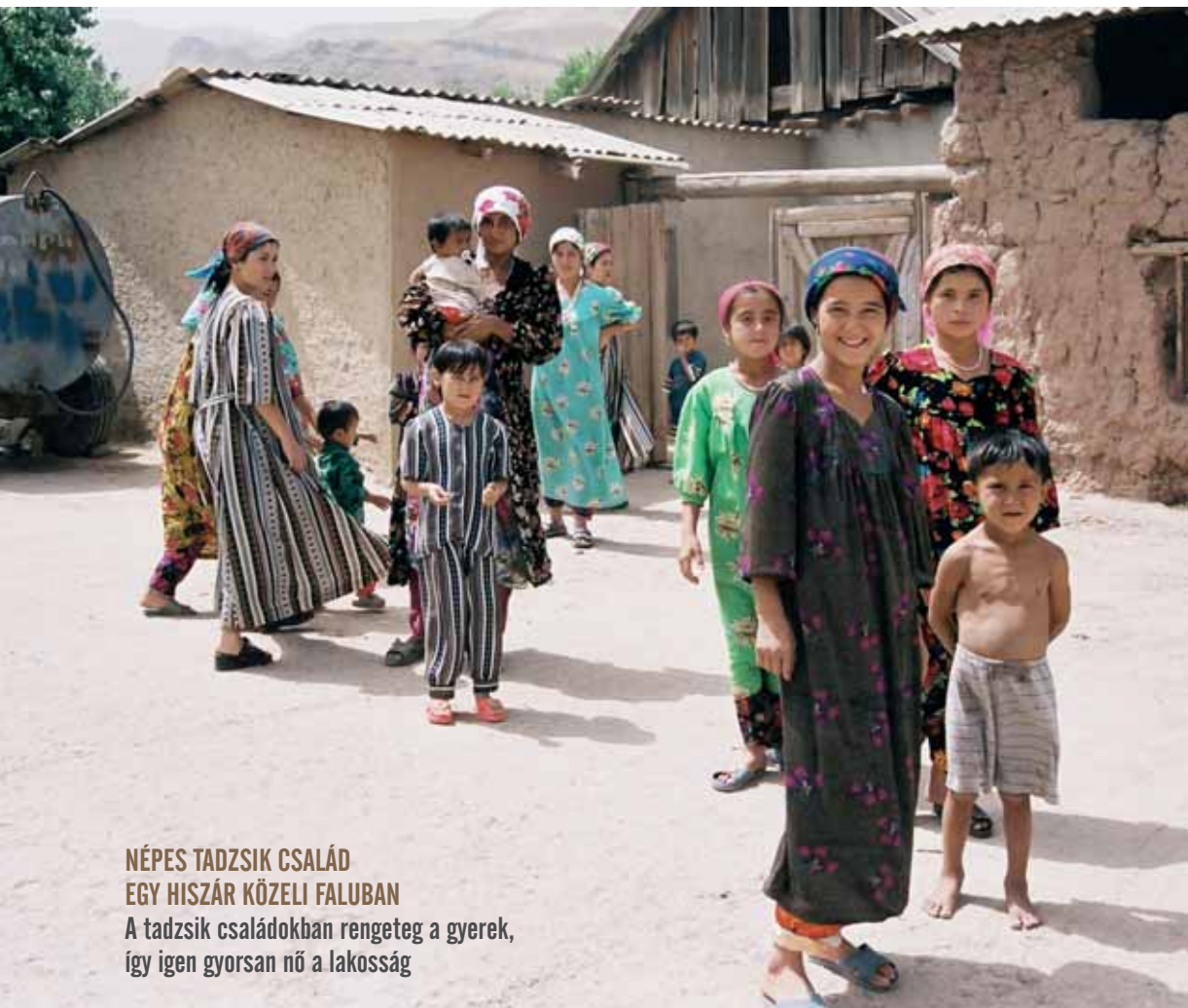
FOTÓK: SOMFAI KARA DÁVID

Megint csak eljátszom a gondolattal, mikor a Dusanbe melletti Hiszár lerombolt várfalainál állok. Sok csatát láttak ezek a várfalak, Bábur is gyakran írt róluk. Aztán a szovjet támadások idején a lázadó baszmacsik fészkeltek itt be magukat, a Vörös Hadsereg pedig földig rombolta a várat, csak a kapuját állították helyre, meg a közeli medreszét, ami ma „múzeum”.

Tovább is indulok, hamarosan elérem Dusanbét. Ötszáz évvel a nagymogul uralkodó, Bábur (1483–1530) után.

Utószó. Ki gondolta akkor, hogy egy hónap múltán a világ hirtelen Afganisztánra és az Északi Szövetségben harcoló tadzsikokra és üzbégekre fog figyelni? Aztán a ramadán hónapjában az Északi Szövetség megdöntötte a tálib rezsimet, és bevonulnak Kabulba, ahol Bábur is örök álmát alussza? ☺

NÉPES TADZSIK CSALÁD EGY HISZÁR KÖZELI FALUBAN
A tadzsik családokban rengeteg a gyerek, így igen gyorsan nő a lakosság

FOTÓ: SOMFAI KARA DÁVID

A TERMÉSZET CSODÁLATOS – NULLA FOK ALATT IS!

Lassan közeleg a tél, de nem kell tőle tartanod! Főleg, ha egyből *Fjällräven kabátot* veszel fel! Ha a hideg napokon hosszabb időt tervezel a szabadban tölteni, a meleg kabáton túl fontos, hogy megfelelően táplálkozz előtte. Rétegesen öltözködj fel, vedd fel egy meleg sapkát, egy pár meleg kesztyűt és csizmát – és máris

készen állsz a havas élményekre! Ha többet szeretnél tudni a téli sportokról, a téli öltözködésről, a kényelmes télikabátokról – látogass el a weboldalunkra!
www.fjallraven.hu

Diana Vadászolt, 1077, Budapest, Rózsa u.21. - Szerdahelyi Kft, 6500, Baja, Árpád tér 1. - Mountex-üzletek: Mountex, 1092, Budapest, Ferenc krt.2-4. - Mountex, 1134, Budapest, Váci u.19. - Mountex, 2040, Budaörs, Malomkő u.7. - Trexpert Tűrabolt, 1092, Budapest, Ráday u.16. - Trexpert Tűrabolt, 1114, Budapest, Bartók Béla u.62-64. - Jagdrevier Vadászolt, 9200, Mosonmagyaróvár, Szent István kir. u.101. - Grube Kft., 2030, Érd, Kadarika u.1. - Világjárók Boltja, 1065, Teréz krt.45. - Trekland Tűrabolt, 4025, Debrecen, Simonffy u.1/c. Trekland Tűrabolt, 440, Nyíregyháza, Kálvin tér 14.

Nuuk Parka
Robusztus, meleg, vízálló női télikabát szintetikus *Supreme Microloft* töltettel, amely megvédi a hótól, szélről és a csipős, téli hidegtől.
Ára: 119 990 Ft

Yupik Parka
Robusztus, meleg, vízálló télikabát szintetikus *Supreme Microloft* töltettel, amely megvédi a hótól, szélről és a téli hidegtől.
Ára: 119 990 Ft

Barents Parka
Hihetetlenül meleg G-1000®-es anyagú télikabát 100% szintetikus *Supreme Microloft* töltettel, hosszabb fazonnal.
Ára: 129 990 Ft